

Generalforsamling i SFAH

Forud for generalforsamlingen var indbudt til et debatmøde med folkene bag den kommende tv-serie om arbejderbevægelsens historie "Plads til os alle", hvor afsnittet om kooperationen blev vist. Efter forevisningen kommenterede professor ved Danmarks Lærerhøjskole Finn Løkkegaard udsendelsen og en livlig debat fulgte.

Generalforsamlingen blev afholdt fredag den 20. marts 1998 i ABA, Nørrebrogade 66 D, København, og 13 medlemmer var mødt.

1. Valg af dirigent og referent

Niels Finn Christiansen blev valgt til dirigent og Dorte Elle-søe Hansen til referent.

2. Bestyrelsens beretning

Formanden Lars K. Christensen aflagde på bestyrelsens vegne beretningen. Medlemstallet var ca. 530 mod 569 sidste år. En tidligere ide med en medlemskampagne blandt studerende ved semesterstart var ikke blevet til noget, men et specielt tilbud for nye medlemmer med meget billige tidligere numre af Arbejderhistorie havde givet en håndfuld nye indmeldelser.

Ved uddelingen af Arbejderhistorieprisen 1997 var førsteprisen gået til Søren Kolstrup for afhandlingen "Velfærdsstatens rødder". De to andenpriser tilfaldt Trine Lindén for specialet "Ferdinand Lassalle og det danske Socialdemokrati" og Flemming Voetmann for afhandlingen "Steincke og socialreformen".

Uddelingen af en sådan pris havde givet PR i form af en hel sides omtale i "Magisterbladet".

I efteråret havde SFAH desu-

den været medindbyder til et seminar i anledning af 80-årsdagen for Oktoberrevolutionen.

Et meget velbesøgt debatmøde "Velfærdsstaten – mand eller kvinde?" var blevet afholdt dette forår, og det var planen at afholde endnu et eller to lignende møder.

I Skriftserien var seneste udgivelse nr. 40 Vibeke Kolds "En køn historie om elektronikarbejde."

Arbejderhistories redaktion har arbejdet godt og bladet har en høj kvalitet. FIU (Fagbevægelsens Interne Uddannelser) ville f.ex. bruge temanummeret om fagbevægelsen som debatbog.

Tidligere diskussioner om SFAHs fortatte medlemskab af ITH var endt med, at et ønske om kontingentnedsættelse var blevet efterkommet, og Flemming Hemmersam repræsenterede Selskabet i Linz i september.

Af andre samarbejdspartnere blev nævnt medlemskabet af Foreningen af danske Kulturtidskrifter, Dansk historisk Fællesråd og Statens humanistiske Forskningsråd, som havde bevilget 50.000 kr. til Arbejderhistorie.

Lars K. Christensen afsluttede med, at det ikke havde været noget særligt begivenhedsrigt år, men årsregnskabet så godt ud, og der burde fremover bruges kræfter på en bedre markedsføring af Selskabet, samt på igen at arrangere seminarer.

Anette Eklund Hansen berettede fra Arbejderhistories redaktion, at alt gik strygende, dels fik man mange artikler tilbudt, og dels blev mange skaffet selv. Årets tre første numre havde haft forskellige artikler, det fjerde var et temanummer om fagbevægelsen. Temanummeret i 1998 ville

blive om arbejderbevægelsen i internationalt perspektiv.

Endelig blev der opfordret til at komme med kritik af artiklerne samt forslag til emner og forfattere.

Beretningen blev herefter sat under debat.

Debatten drejede sig først om hvervning af nye medlemmer. Man skulle nok ikke ensidigt satse på studerende, men se på andre målgrupper så som institutioner, biblioteker o.l.

Til diskussionen om Selskabets udgivelser blev et forslag om et engelsksproget ekstrainummer bragt på bane. Man savnede noget at have med til udlandet, ingen kendte dansk arbejderbevægelse, svenskerne havde derimod altid været gode til udgivelser på andre sprog. En oversættelse af "Kampen for en bedre tilværelse" fra 1991 blev nævnt som en mulig udgivelse på engelsk forsynet med ny litteraturliste. Uden fondsmidler ville det ikke kunne lade sig gøre, f.ex. var det danske bidrag til en Marx/Engels-udstilling i Trier og en ledsagende antologi stoppet af økonomiske grunde.

Flemming Hemmersam berettede kort fra ITHs sidste konference "Ritualer, myter og symboler". Det var gode, givtige møder, "To work, to Life or to Death" havde være omtalt i "Newsletter", og han anbefalede meget, at SFAH fortsat deltog.

Beretningen blev herefter godkendt.

3. Fremlæggelse og godkendelse af årsregnskabet, herunder fastsættelse af kontingent

Torsten Lange forelagde regnskabet og nævnte, at overskuddet var på 158.617 kr. mod 31.000 kr. i 1996. Forskellen skyldtes, at der havde været me-

get store trykkeudgifter sidste år på Skriftserie 37 og 38, før der endnu var indtægter på dem, samt et tilfredsstillende salg af Skriftserie 39.

Egenkapitalen var på 150.000 kr. og sidste års negative egenkapital var vendt til positiv. De øgede kontingentindtægterne skyldtes, at kontingentet på forrige generalforsamling var blevet sat op med 10 %.

SFAH havde p.t. ingen økonomiske forpligtelser udover udgivelse af Arbejderhistorie og selve driften.

Salget af bøger var steget kraftigt, ingen af årets udgivelser havde givet underskud, og det store salg af Arbejderhistories temanummer til FIU havde været en god indtægt.

Trykkeudgifterne til Arbejderhistorie var faldet, lønnen til Selskabets medhjælp var på samme niveau som tidligere, men der havde været udgifter i forbindelse med oversættelse af et par artikler til dansk.

Endelig var udgifterne til kontorhold faldet i forhold til året før, hvor Selskabet havde investeret i ny EDB.

Der var ingen forslag til kontingentforhøjelse.

Regnskabet blev herefter godkendt.

4. Indkomne forslag

Der var ikke indkommet nogle forslag.

5. Valg

På valg var Knud Knudsen, Torsten Lange, Erik Strange Petersen og Lene Wul. Desuden ønskede Margaret Nielsen at udtænde.

Knud Knudsen og Erik Strange Petersen ønskede ikke at genopstille. Bestyrelsen foreslog Lone Palm Larsen og Jonny

Laursen, og da der ikke var flere forslag, blev begge valgt.

Bestyrelsen fik således ikke valgt en suppleant.

Niels Finn Christiansen og Karen Pedersen genvalgtes som revisorer, og Jens Kofoed Pedersen genvalgtes som revisorsuppleant.

6. Eventuelt

Lars. K. Christensen takkede den afgående bestyrelse og ABA, og ønskede at sende en hilsen til de tre afgående bestyrelsesmedlemmer.

Dorte Ellesøe Hansen

Tilføjelse til referat fra generalforsamlingen

Da bestyrelsen er blevet klar over, at suppleant Michael Kjeldsen ved en fejl ikke er blevet opstillet, men automatisk blev medregnet til de bestyrelsesmedlemmer, der ikke var på valg, har vi i samråd med dirigenten besluttet at betragte Michael Kjeldsen som valgt. Er der medlemmer af SFAH, der har indvendinger mod dette, bedes de rette henvendelse til formanden inden 1. august.

Bestyrelsen

Konferencer

Linzer Konferenz 1997

I dagene fra den 19. til den 23. september 1997 afholdtes den 33. Linzer-konference. Konferencen er den fast tilbagevendende mulighed for forskere og interesserede i arbejderbevægelsens historie til at mødes med ligesindede fra andre dele af verden. Tyskland og Østrig er bedst repræsenteret, men i 1997 var der også deltagere fra Albanien, Argentina, Belgien, Bulgarien,

Danmark, England, Finland, Frankrig, Holland, Indien, Israel, Italien, Japan, Kina, Korea, Litauen, Norge, Polen, Rusland, Schweiz, Slovakiet, Slovenien, Sverige, Tjekkiet og Ungarn. Der var lidt over 100 tilmeldte.

Emnerne har gennem årene især drejet sig om arbejderbevægelsens organisatoriske historie og ideologiske diskussioner, men der har også været andre temaer som f.eks. mundtlige kilder, arbejderoplysning og studiet af arbejderkultur. I 1989 blev det til "Ökologie, technischer Wandel und Arbeiterbewegung". I 1995 var det "Arbeiterbewegung und Migration". Temaet i 1998 bliver: "Aufbrücke – Arbeiterbewegung und Soziale Bewegungen in den 60er Jahren" og i 1999: "Was heisst Arbeiterbewegung am ende des 20. Jahrhunderts? (Eine Jahrhundertbilanz)".

Det hele organiseres af "Internationalen Tagung der Historikerinnen und Historiker der Arbeiterinnen- und Arbeiterbewegung (ITH)", der holder til i Wien. Indlæggene på konferencerne udgives i serien ITH-Berichte, som i de senere år ikke har taget indlæg med fra diskussionen i salen. Derudover udgives et nyhedsbrev. I det sidste, fra oktober 1997, omtales SFAH-publikation nr. 37 "To work, to Life or to Death. Studies in working class lore", redigeret af Fleming Hemmersam.

I 1997 var temaet: 'Riter, myter og symboler. Arbejderbevægelsen mellem civilreligion og folkekultur'. Det var jo lige et emne for en folklorist som mig. Så jeg tog til Linz og kom frem med et tidligt morgentog. Fik set en del af Linz, inden jeg om eftermiddagen nåede frem til Jägermayerhof, hvor konferencen skulle foregå, for at blive

indskrevet og anbragt på "Jugendgästehaus der Stadt Linz". Det lå 10 minutter fra Jägermayerhof, et hyggeligt sted, hvor indlæg på konferencen kunne høres på tysk, engelsk og fransk gennem et tolkeanlæg. Indlagt i konferencen var en udflugt til Freistadt, hvor indbyggerne ejede byens bryggeri, og øllet smagte udmærket.

Hovedtemaerne på konferencen i 1997 var 1) Zivilreligion, politische Religion und Arbeiterbewegung, 2) Stalinismus als politische Religion: Parteirituale des Stalinismus, 3) Parareligiöse Formen in der Sozialdemokratie?, 4) Synkretismus, Volkskultur oder Ersatzreligion, 5) Parareligiöse Formen in der Arbeiterbewegung?: Funerärriten og 6) Ausdrucksformen religiöser Volkskultur.

Indlæggene i hovedtema 1 var tænkt som oplæg til at få afgrænset og defineret konferencens emne. Karakteristisk nok blev de tre indlæg holdt af franskmænd, hvor den ene, *Maurice Agulhon*, ikke kom, men havde fremsendt indlægget: "Religion civile et mouvement ouvrier en France au XIX siècle". Den anden, *Philippe Burrin*, mødte op med: "Concepts de religion politique: Religion politique, religion séculière, religion civile". *Danielle Tartakowsky* tog derefter fat på nyere tid: "Cortèges traditionnels et manifestations de rues en France, 1918-1968".

Inden da havde *Berthold Unfried* fra arrangørkomiteen bl.a. sagt, at der ikke var tale om et nyt koncept, men om at opfatte f.eks. riter, symboler, fester, ritualer, faner og monumenter i arbejderbevægelsen som dele af en politisk kult fra Den franske Revolution til i dag, og undersøge hvad denne politiske kult havde

betydet for sammenholdet i arbejderbevægelsen.

Philippe Burrin skelnede mellem 1) politisk religion, 2) sækular religion, 3) civil religion. Den første må sidestilles med trosforestillinger i politisk regi uden tilknytning til et religiøst system. Den anden er en form for erstatningsreligion og den tredje, mente Burrin, kunne føres tilbage til Rousseau og den franske revolution. Hver for sig havde de påvirket arbejderbevægelsen og blev traderet her. Han brugte ikke termen folkereligion eller arbejdernes religion, som nok er påvirket, men ikke kan sættes lig med religion eller ateisme. Han afviste, at der kunne tales om en arbejderfolklore.

Danielle Tartakowsky førte én ud i gaderne med optog, demonstrationer, 1. maj fester, revolutionære mindedage og hvad der her blev brugt af symboler og teknikker, som i Frankrig kunne minde om, hvad den katolske kirke benyttede sig af, når f.eks. optog med døde arbejderledere gennemførtes. Hun gav en del eksempler på dette fra forskellige områder i Frankrig og var optaget af at påvise forbindelsen mellem traditionelle elementer og nye ting, der kom til.

Da Agulhon ikke mødte op, blev et indlæg af *Hector Cordone*: "Manifestations populaires en Argentine sous le Péronisme", i programmet flyttet og bragt i stedet for, efter Tartakowsky. Det handlede om massedemonstrationer i gader og på pladser til fordel for Peron, da han måtte gå af i 1955.

I hovedtema 2 om stalinismen som politisk religion: Stalinismens partiritualer, havde *Nicolas Werth* et spændende indlæg: "A la recherche du "vrai" prolétaire: Identité et origine de classe,

stratification sociale et rites de passage dans l'URSS des années 1920 et 1930". I dag findes der en del litteratur om det, også folkloristisk, og ingen vil nægte, at der kan tales om en Lenin kult eller Stalin kult med stærke religiøse undertoner eller en (u)bevidst kæft og trit-etik, som kan være forskellig, om man hører til partiets intelligens eller den almindelige befolkning på landet, præget som den kan være af en folkereligion. Noget som russiske konferencedeltagere i Linz dog opponerede imod. De opfattede denne kult positivt og som en nødvendighed for at udvikle en sovjetisk identitet.

Hovedtema 3 tog fat på de parareligiøse former i Socialdemokratiet. Der var tre indlæg af *Sebastian Priifer*, *Axel Körner* og *Paule Verbruggen*. De hed 1) "Sozialismus als 'politische Religion'? Zur Problematik eines revitalisierten Konzepts", 2) "Antiklerikale Ideen und religiøse Formen. Arbeiterkultur in Frankreich und Deutschland 1830-1890" og 3) "Alternatives for the catholic rituals and symbols in the social democracy of Ghent 1870-1914. A contribution to the study of the working-class culture in Belgium".

Det første indlæg var bl.a. inde på Lassallekulten og bestræbelserne i det tyske socialdemokrati på at afskaffe himlen og stille en himmel op på jorden. Indlægget hos Körner handlede om religiøse træk i socialdemokratiske arbejdersange fra 1830-1890 i Frankrig og Tyskland som udtryk for en alternativ kultur. Med Verbruggen er vi i Belgien, hvor der var en kamp om sjælene mellem katolikker og socialdemokrater i Gent op til 1914 med udvikling og brug af et symbolsprog for hinanden og

imod hinanden, optog gennem gaderne, fejring af bestemte dage fra arbejderbevægelsens historie som alternativ til det kirkelige festmønster etc., og hvor der spørges om "le socialisme intégral" er en ny religion.

Hovedtema 4 om synkretismus, folkekultur eller erstatningsreligion havde indlæg fra England og Polen. Det ene var af *Christine Collette* med titlen: "The International Faith: Rituals and Liturgies of the British Labour Movement Internationalism, 1918-1939". Hun var optaget af at se Internationale som et rum for arbejdertrøstforestillinger og socialismen som Internationales sjæl. Hun gav eksempler på liturgi fra international arbejdersport, esperanto og brug af international musik og kunst og ting fra Den spanske Borgerkrig. *Andrzej Chwalbe* fremlagde et polsk materiale: "Socialistes polonais face aux signes symboles religieux (1870-1939)", hvor den katolske kirke havde spillet en rolle. Fra 1. maj blev der givet eksempler på "religiøse" symboler og en emblematik, hvor bl.a. hammer og segl, flammende fakkel og bestemte blomster indgik. *Anna Zarnowska* fra Polen var i debatten inde på, at arbejder-'religiøse' forestillinger ikke bare blev studeret gennem arbejderbevægelsen, men også gennem "Volksfrömmigkeit", eller som en folklorist ville kalde det: folketro eller folkereligion.

Og jeg skal love for, at den blev der lukket op til i hovedtema 5: "Parareligiøse Formen in der Arbeiterbewegung?: Funnerriten", med et fransk og italiensk indlæg. *Paul Pasteur* fremlagde "Les représentations de la mort au sein du mouvement ouvrier" og ikke mindre inspirerende var foredraget af *Dino Mengozzi*:

"Obsèques Laiques et Mouvement Ouvrier en Italie (XIX – XX siècles)", hvor klassekampen blev ført ind på selve kirkegården. Pasteur undrede sig over, at historikere ikke for længst havde taget dette tema op og overladt det til sociologer og politologer. Ser man på litteraturhenvisningerne til de enkelte indlæg på konferencen, er der netop mange henvisninger til de to videnskaber. Der var tale om en døde kult og brug af den døde hos de levende. Kirkegårde havde fået ny betydning, hvor afdøde blev et eksempel til efterfølgelse. Der findes næsten ingen kilder til at studere disse ting. Pasteur nævnte nekrologer i aviserne, dødsannoncer, protokoller, arbejderorganisationernes ikonografi samt almanakker, kalendere og sange. Leksika over arbejderledere kunne også anvendes, og enkelte store arbejderpersonligheder som Rosa Luxemburg blev nævnt. Ligbrænding vandt frem, især efter at Friedrich Engels lod sig brænde. Med Mengozzi blev der givet eksempler på arbejderritualer på kirkegårde i mindre samfund i Italien, hvor præsten var jaget væk, og arbejdere selv indrettede dele af kirkegården efter deres eget hoved med egne blodriter, men omkring 1. Verdenskrig holdt det op. I Italien var Garibaldi det store forbillede, ligesom Manzini var det. Der blev oprettet æreskapeller, udarbejdet paradeforestillinger og forskellige typer af begravelser. I Danmark har bl.a. O. Bertolt (1938) givet eksempler på, hvad annoncestoffet kan give af oplysninger i den retning, når det gælder omtale af Pio, Brix og Geleff.

Helt fortumlet kom man ned på jorden igen, da konferencens to sidste indlæg blev holdt i ho-

vedtema 6: "Ausdrucksformen religiöser Volkskultur". Det ene med *Anuradha Roy*: "The Religious and the Mundane in the Music and the Working Class of East India (Bengal, Bihar and Assam)", med påvirkning fra den lokale folkekultur, og hvad der her fandtes af folkesange, og hvordan det materiale indtrædedes hos kommunister. Det andet indlæg af *Hyun-Back Chung* handlede om en kvindelig arbejderbevægelse og religiøs arbejderkultur i Sydkorea i 1970'erne. Den koreanske arbejderkvinde var under påvirkning af den traditionelle konfucianske kultur med konservative træk, men på grund af kapitalismens hastige udvikling og dermed kvindernes mulighed for at komme ud på arbejdsmarkedet i Sydkorea, fik også den evangeliske tro indflydelse. Den indgik bedre i arbejderkvindernes selvforståelse og frigørelse end den konfucianske.

Ved åbningshøjtideligheden på den 33. Linzer-konference i 1997 uddeltes *Käthe Leichter-Priser* til fire kvindeforskere. Pristagerne var professor Susanne Miller (Bonn), Univ.-Prof. Dr. Herta Nagl-Docekal (Wien), Dr. Birgit Buchinger (Salzburg) og Dr. Johanna Gehmacher (Wien).

På konferencen havde Fritz Hüser-Institut für Deutsche und ausländische Arbeiterliteratur (Dortmund) opstillet udstillingen "Kultur selber machen! Bildung und Unterhaltung im Arbeiterleben – 19. und 20. Jahrhundert".

For mig var turen til Linz den gang fagligt set meget inspirerende. Må jeg foreslå gennemførelse af et tværfagligt forskningsprojekt: Riter, myter og symboler i den danske arbejderbevægelse.

Flemming Hemmersam

Projekter og afhandlinger

ABA har modtaget meddelelse om følgende afhandlinger under udarbejdelse:

Statsministeriets reorganiseringer i 1964 og 1993

Hovedopgave

Statsministeriets historie med udgangspunkt i de to større reorganiseringer i 1964 og 1993, herunder en diskussion af indførelsen af politiske embedsmænd.

Forventes afsluttet foråret 1998

Kasper Elbjørn

Rømersgade 25 A, 5.

1362 København K

Harald Rue som litteraturkritiker i mellemkrigstiden

Speciale, danskstudiet ved

Københavns Universitet

En undersøgelse af hvordan

Rue placerede sig i den danske, marxistisk orienterede litteraturredat. Emner: kritisk realisme/ socialistisk realisme, form og indhold, litteraturens mål og midler, samt Brandes, H. C. Andersen og Freud.

Forventes afsluttet juli 1998

Benedikte Jensen

Læssøesgade 13 B, 2.

2200 København N

USA og danske kommunistiske søfolk under den kolde krig

Jubilæumsskrift og artikel

I perioden efter 2. verdenskrig anlagde USA en hård kurs overfor søfolk, som var medlemmer af DKP, eller blev stemplet som kommunister. Mange blev nægtet at sejle på skibe, som anløb amerikanske havne. Udfra arkiv-

materiale og interviews belyses denne side af de danske søfolks historie.

Forventes afsluttet ved udgangen af 1998

Christian Tortzen og

Gert Christensen

c/o Sømændenes Forbund

Herluf Trolles Gade 5

1052 København K

Jødisk tvangsarbejde i Nazi-Tysklands rustningsindustri

Monografi

Emnet undersøges med særligt henblik på ni mands- og kvindekoncentrationslejre i Tyskland og Frankrig, der i perioden 1942-45 var tilknyttet Volkswagen-fabrikkerne. Der benyttes arkivalisk materiale og et stort antal livshistoriske interviews. Forventes afsluttet september 1999

Therkel Stræde

Andreas Bjørns Gade 25

1428 København K

therkel@hist.ou.dk

Arbejdssted i perioden:

Center for German and European Studies

Georgetown University

37th and O Streets, NW

Washington, D. C. 20057, USA

Utrykte afhandlinger afleveret til ABA i 97

ABA's samling af opgaver og specialer fra de videregående uddannelsesinstitutioner udgør med sine omkring 1.500 titler en særdeles omfattende kilde til viden om arbejdernes og arbejderbevægelsens historie, og tegner samtidig et billede af de aktuelle emne- og perspektivvalg indenfor udforskningen af arbejderhi-

storiens. Forskningsnyt vil fremover bringe en årlig fortegnelse over utrykte afhandlinger indgået til ABA.

Andersen, Lotte: **Cuba: et skridt frem og to tilbage**

Om Cubas reformproces, dens virkninger og afvikling. (Århus), 1996. Emneopgave ved Historisk Institut, Århus Universitet.

Andersen, Martin K.: **Septemberforliget 1899: hvem vandt?**

(Ålborg), 1997. Projekt ved historiestudiet, Aalborg Universitet.

Appel, Kira: **LO's mediepolitik for lokal-tv**

Kira Appel, Louise Scheibye. (Kbh.), 1996. Speciale ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.

Bach, Annemette: **Efterslægtens interesse: et projekt om racehygiejniske synspunkter i forbindelse med børnebegrænsningsbevægelsen i Danmark i 1920'erne.**

(Roskilde), 1996. Modul 2-projekt ved Institut for Historie og Samfundsforhold, Roskilde Universitetscenter.

Badse, Camilla E.: **Spillet om Larsen: et CD-ROM spil til historieundervisning i folkeskolen**

Udarbejdet af Camilla E. Badse og Mikala L. Poulsen. (Roskilde), 1996. Speciale, modul 3, Kommunikationsuddannelsen ved Roskilde Universitetscenter.

Baggesen, Christian: **Centraliseret decentralisering og den strukturelle arbejdsløshed: en procesorienteret analyse**

Udarbejdet af Christian Baggesen, Rolf Hauritz, Frank Dalsgaard.

(Roskilde), 1997. Sam-Basis 2. år, Roskilde Universitetscenter.

Bech Madsen, Tomas: **Bølgetoppe og bølgedale: Anker Jørgensens første statsministerperiode 1972-73**

(Odense), 1997. Speciale ved Center for Historie, Odense Universitet.

Bindesbøll Larsen, Thomas: **Komintern, de kommunistiske partier og ikke-angrebspagten 1939-1941: fra anti-fascisme til 'anti-imperialisme' – og tilbage igen: en komparativ undersøgelse af Komintern og udvalgte europæiske kommunistiske partiers politik i perioden 1939-41**

(Kbh.), 1995. Speciale ved Historisk Institut, Københavns Universitet.

Bjerregård Jensen, Steven L.: **"An age of great cities": repræsentationer af 1800-tallets britiske byer**

(Kbh.), 1997. Bachelorprojekt ved Historisk Institut, Københavns Universitet.

Boisen, Jan: **Betragtninger over det socialdemokratiske princip-program "Vejen frem"**

(Roskilde), 1997. Projekt rapport, 2. modul af historiestudiet, Roskilde Universitetscenter.

Bülow Jensen, Henriette: **Christian Eli Christensen (1882-1960): et arkivstudie**

Af Henriette Bülow Jensen og Britt Skardhamar. (Kbh.), 1997. Hut-opgave, område 5 i arkivkundskab ved Historisk Institut, Københavns Universitet.

Christiansen, Tom: **Socialdemokratiets ideologi og Berlinmurens fald: brud eller kontinuitet**

Af Tom Christiansen og Kim Nicolajsen. (Roskilde), 1997. Speciale ved Institut for Historie og Samfundsforhold, Roskilde Universitetscenter.

Christoffersen, Claus: **Partierne internationale forbindelser**

(Kbh.), 1996. Speciale ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.

Dhyrbye, Jonas Kold: **Socialdemokrati, kartelparti: forandring og konsekvenser**

(Kbh.), 1996. Hovedopgave ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.

Ejsing, Inge: **Henriette Crone: et eksempel på en politisk arbejderkvinde**

Af Inge Ejsing og Anni Hentze. (Roskilde), 1995. Speciale ved Roskilde Universitetscenter.

Engelbrecht Jannsen, Per: **En historisk analyse af Skandinavisk Central Understøttelseskasse 1899-1949**

(A historic analysis of "Skandinavisk Central Understøttelseskasse" 1899-1949)

(Odense), 1995. Speciale ved Institut for Historie, Kultur og Samfundsbeskrivelse, Odense Universitet.

Falk Mikkelsen, Rasmus: **Ny teknologi og magtfordeling**

(Ålborg), 1996. Suppleringsfag i historie, 8. semester, ved Ålborg Universitetscenter.

Hansen, Krister: **Socialdemokratiet i Odense 1945-47**

(The Social Democratic Party in

Odense 1945-47)
(Odense), 1998. Speciale ved Center for Historie, Odense Universitet.

Hindø, Lone: Den socialistiske udfordring: Socialdemokratiet og kirken 1871-1889

(Århus), 1996. Emnestudie i kirkehistorie ved Det teologiske Fakultet, Århus Universitet.

Hjo Andersen, Morten: Fagbevægelsen og tysklandsarbejderne 1940-45

Morten Hjo Andersen, Christian Larsen og Daniel Lord. (Roskilde), 1997. 2. modul på overbygningen i historie ved Institut for Historie og Samfundsforhold, Roskilde Universitetscenter.

Hjøllund Sørensen, Jens: Grønlands rolle i dansk sikkerhedspolitik 1945-58

(Kbh.), 1997. Speciale ved Historisk Institut, Københavns Universitet.

Hybel, Annedorte: Ungdomsarbejde i København – belastning eller berigelse

(Kbh.), 1997. Speciale ved Institut for Arkæologi og Etnologi, Københavns Universitet.

Højer Larsen, Karsten: Laurits Hansen

Karsten Højer Larsen og Tommy Nielsen (Kbh.), (1996). Opgave i liniefag historie ved Københavns Dag- og Aftenseminarium.

Jacobsen, Kristian: Den socialistiske arbejderbevægelse i Danmark, 1871-78 set i et organisationsteoretisk perspektiv

(Kbh.), 1995. Sommereksamen ved Historisk Institut, Københavns Universitet.

Jano, Torben: Kommunistinternerne den 22. juni 1941 med særligt henblik på de danske forberedelser

(Kbh.), 1995. Bachelor-projekt ved Historisk Institut, Københavns Universitet.

Jano, Torben: På sporet af kommunisterne: politiets overvågning af DKP 1932-41

(Kbh.), 1995. Opgave ved Historisk Institut, Københavns Universitet.

Jensen, Claus: Byfornyelse og gentrification i Berlin-Prenzlauer Berg: indre bykvarterer under forandring

Claus Jensen og Jeppe Milthers. (Roskilde), 1996. Integreret speciale i geografi og historie ved Roskilde Universitetscenter.

Jepsen, Lars: DKP i ikke-angrebspaktens skygge: Danmarks Kommunistiske Parti 1939-41

(Kbh.), 1997. Speciale ved Historisk Institut, Københavns Universitet.

Jørgensen, Gert: Den politiske udvikling i Randers fra 1869 til 1906

(Århus), 1997. Speciale ved Historisk Institut, Århus Universitet.

Kaarsted, Marianne Ulrik: På vej mod fri abort: dansk abortlovgivning med specielt henblik på tiden efter 1945

(Odense), 1995. Opgave ved Center for Historie, Odense Universitet.

Lauesen, Frederikke: De socialrevolutionære i Chicago: anarkistisk arbejderhistorie i 1880'erne

(Kbh.), 1996. Speciale ved

Historisk Institut, Københavns Universitet.

Lindén, Trine: Ferdinand Lassalle og det danske Socialdemokrati: en undersøgelse af den danske lassalleanimerception i perioden 1875-76

(Kbh.), 1997. Speciale ved Historisk Institut, Københavns Universitet.

Lund-Jensen, Gudrun: De ikke-tyske flygtninge fra anden verdenskrig under dansk forsorg i Danmark: maj 1945 – november 1948: oktober 1950 – april 1953

(The non-German refugees of the Second World War in Danish care in Denmark) (Odense), 1995. Specialeopgave ved Center for Historie, Odense Universitet.

Mejer Larsen, Per: "Creatio versus mimesis": en undersøgelse af de ideologisk-argumenterende elementer i Martin Andersen Nexø's 'Pelle Erobreren'

(Kbh.), 1994. Speciale ved Institut for Sprog og Kultur og Institut for Historie og Samfundsforhold, Roskilde Universitetscenter.

Meyer-Johansen, Hanne: Arbejde og økologi i et idéhistorisk, tekstanalytisk og relationelt perspektiv

(Kbh.), 1997. Speciale ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.

Michaelsen, Flemming: Baggrunden for DDR's grundlæggelse: 1940-1952

(Kbh.), 1997. Speciale i historie ved Københavns Universitet.

Mortensen, Elmer: Det nationale og det sociale: nyt lys over

Lenins nationalitetspolitik 1894-1914

(Kbh.), 1993. Speciale ved Historisk Institut, Københavns Universitet.

Nielsen, Flemming: En besættelse: de danske kommunisters historieskrivning om besættelsestiden

(Roskilde), 1996. Integreret speciale ved Institut for Historie og Samfundsforhold og Institut for Sprog og Kultur, Roskilde Universitetscenter.

Nygaard, Henrik: Holdningen til samarbejdspolitik og sabotage i tre illegale blade: Det kommunistiske hovedblad, De Frie Danske og Frit Danmark fra de udkom og frem til første nummer efter folketingsvalget den 23. marts 1943

(Odense), 1995. Speciale ved Institut for Historie, Kultur og Samfundsbeskrivelse, Odense Universitet.

Penzien, Lise: DDR 17. juni 1953: en undersøgelse af målforestillingerne bag 17. juniopstanden i DDR 1953 med særligt henblik på opstanden i Jena

(Kbh.), 1997. Speciale ved Institut for Germansk Filologi, Københavns Universitet.

Piculell, Claus: Socialdemokratiets EF-politik 1986-93

(Kbh.), 1997. Opgave i almen samfundsbeskrivelse ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.

Pryds, Mette: SF under det andet arbejderflertal: en undersøgelse af SF's interne problemer og politiske linie over for Socialdemokratiet (The Danish Socialist People's Party (SF) du-

ring the second socialist majority rule)

(Odense), 1997. Specialeafhandling ved Center for Historie, Odense Universitet.

Pust, Mette: Har fagbevægelsen en fremtid?: en analyse af strukturudviklingen i aftalesystemet på det danske arbejdsmarked

(Kbh.), 1994. Speciale ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.

Puttkamer, Norbert: Entstehung und Anfänge des Nordischen Rates 1948-1954

(Köln), 1997. Magisterarbeit, Philosophische Fakultät der Universität zu Köln.

Rohlin Olsen, Charlotte: Olga Eggers – kvinde i en brydningstid: en tematisk biografi om køn, politik og race mellem socialdemokrati og nazisme

Charlotte Rohlin Olsen og Iben Vyff. (Roskilde), 1997. Specialeafhandling ved Institut for Historie og Samfundsforhold, Roskilde Universitetscenter.

Scavenius, Camilla: Magisterbladet: årgang 1991

Camilla Scavenius og Trine Wang Rasmussen. (Roskilde), 1992. Speciale ved Roskilde Universitetscenter.

Schomacker, Judy Ryslander: Rejsende i musik: en undersøgelse af gård-, gade-, markeds- og værtshusmusikanternes kultur og kulterelle identitet i Danmark i det 20. århundrede

(Kbh.), 1992. Speciale ved Institut for Folkloristik, København Universitet.

Siig, Hans-Henrik: Globuskredsen: en fagoppositionel gruppe i Socialdemokratiet 1941-43

(Kbh.), 1997. Opgave ved Historisk Institut, Københavns Universitet.

Socialdemokraternes ideologi: fra selvforståelse til økonomisk handling

Trine Bjerregaard (m.fl.) (Roskilde), 1997. Opgave på Sam.bas., 2. år ved Roskilde Universitetscenter.

Tang Thomsen, Anne: Sterilisations- og kastrationslovgivningen i Danmark i 1920'erne og 30'erne

(Kbh.), 1991. Speciale ved Institut for Samtidshistorie, Københavns Universitet.

Thorup Pedersen, Mette: Bevægelse i demokratiet: idrætsaktiviteters betydning for de demokratiske processer

(Kbh.), 1995. Speciale ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.

Tiusanen, Juha Anttoni: Jugend-Alijah in Dänemark: 1930-1945

(Hamburg), 1994. Wissenschaftliche Hausarbeit zur Erlangung des akademischen Grades eines Magister Artium der Universität Hamburg.

Steller Bjerregaard, Karen: "... under forudsætning af almindelig tilslutning ...": dansk udenrigspolitik i forbindelse med den spanske borgerkrig: et studie i småstatens vilkår

Udarbejdet af Karen Steller Bjerregaard (m.fl.) (Roskilde), 1996. Projekt ved Institut for Historie og Samfundsforhold, Roskilde Universitetscenter.

Vad, Hans Jørgen: Dannelsen af IS: et produkt af en læreproces (Århus), 1992. Emneopgave ved Historisk Institut, Århus Universitet.

Vad, Hans Jørgen: Den kinesiske revolutions nederlag 1925-27: en unødvendig tragedie (Århus), 1991. Emneopgave ved Historisk Institut, Århus Universitet.

Voetmann, Fleming: Steincke og Socialreformen (Roskilde), 1997. Projekt, modul 2, ved Institut for Historie og Samfundsforhold, Roskilde Universitetscenter.

Votkjær Jørgensen, Peter: Den danske model: påvirkning og videreførelse
Peter Votkjær Jørgensen, Claus Hovej.
(Kbh.), 1996. Kandidatafhandling ved Handelshøjskolen i København.

Walter, Jacob: Den delte enhedsskole: en undersøgelse af hjælpeklasserne indenfor Københavns kommunale skolevæsen 1900-1915
Af Jacob Walter, Janus Wolff Christiansen og Mikkel Solgaard Thomsen
(Roskilde), 1997. Historie modul 2, Roskilde Universitet.

Dorte Ellesøe Hansen

Internet

Virtuel Marx

Progressive Sociologists' Network afholdt i dagene 4.-14. marts et virtuelt seminar i anledning af 150-året for det kommunistiske manifest. Konference-teksterne og den efterfølgende diskussion kan findes på adressen:
<http://csf.colorado.edu/psn/seminars/karim.html>

ARAB

Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek i Stockholm har lavet en introduktion til sine samlinger på internettet. Her findes tillige oversigter over konferencer og seminarer, som arrangeres i samarbejde med ARAB og indeks til det nyeste nummer af tidsskriftet *Arbetshistoria*. For tiden kan man også finde Signe Erikssons selvbiografiske roman 'Sveket'. I romanen fortæller hun om sin tid som aktiv i det svenske kommunistparti siden 1927.
<http://www.algonet.se/~arab/>

Arbejderhistoriske institutioner i Norden

IALHI (International Association of Labour History Institutions) har lavet en oversigt over samlinger og aktiviteter ved de arbejderhistoriske biblioteker og arkiver i Norden. Oversigten findes på engelsk på adressen:
<http://www.iisg.nl/~ialhi/nordic.html>

Velfærdshistorie

Det internationale netværk for studier i velfærdens historie (International Group for Charity, Philanthropy and Welfare in Historical and Comparative Perspective) er i færd med at opbygge et register over den igangværende internationale velfærdshistoriske forskning. Tilmelding til netværket kan ske på adressen:
<http://www.iisg.nl/welfare.html>

Registrarer

Spanische Arbeiterpresse auf Mikrofilm – ein Bestandsverzeichnis der Bibliothek der Friedrich-Ebert Stiftung *Bonn, 1997*

Friedrich-Ebert Stiftung i Bonn har den måske største samling af spansk socialistisk, anarkistisk, anarkosyndikalistisk og kommunistisk parti- og fagpresse, både central og lokal. Samlingen fra 1930'erne, før og under borgerkrigen, er særdeles omfattende. Den er – som antydnet i titlen – på mikrofilm og fjernlånes også ud af huset.

A brief Introduction to the ILO and its archives *Geneva, 1997*

I kortfattet form gennemgås ILO's arkivbeholdning, dets opstillingssystem og reglerne for brug af arkivet samt kontaktdresser for interesserede.

Begge registrarer findes på ABA